

El MACBA repensa l'obra de Felix Gonzalez-Torres

► *Felix Gonzalez-Torres. Política de la relació* brinda l'oportunitat de presentar una nova lectura d'un dels artistes més influents del segle XX, posant l'accent en la seva relació amb Espanya, el continent americà i el Carib, i incidint en qüestions com la memòria, l'autoritat, la llibertat i la identitat nacional. Per Gonzalez-Torres, el que és personal és polític, i en les seves obres explora el diàleg entre el que és privat o invisible i el que és públic.

► L'art de Gonzalez-Torres es pot llegir com una crítica al conservadorisme social, les actituds homòfobes i, a més, com un advertiment del perill que suposa l'auge de la ultradreta. Les seves obres desafien l'espectador mitjançant estratègies i codis clandestins, com l'ús subtil del llenguatge en els seus títols, que en alguns casos esdevenen una mena de contrasenya, o amb l'ús recurrent d'objectes aparellats, els quals, com a símbols d'igualtat i d'«amants perfectes», poden al·ludir a l'amor homosexual alhora que defugen la censura.

► L'exposició, comissariada per Tanya Barson, és la més ambiciosa presentada al nostre país i una de les més significatives de les que s'han dut a terme a Europa en els últims anys. Aplega una quarantena d'obres organitzades en quatre sales, cadascuna centrada en un conjunt d'idees: una lectura política de l'obra de Gonzalez-Torres; la noció de parella; l'aspecte existencial i, finalment, el patriotisme i el militarisme connectats amb el masclisme i el desig homoeròtic. L'exposició també subratlla la influència formativa de Gonzalez-Torres en l'estètica queer.

► La mostra s'expandeix més enllà de l'edifici del MACBA amb obres com *"Untitled" (It's Just a Matter of Time)*, de 1992, una possible alerta sobre l'amenaça de l'extrema dreta que s'exhibirà a la façana de L'Auditori de Barcelona, entre d'altres espais de la ciutat i rodalies; la instal·lació *"Untitled" (Loverboy)*, de 1989, composta per unes cortines de tela translúcida que tenyiran de blau (color que en l'obra de l'artista s'associa a l'amor, la bellesa i la por) el Pavelló Mies van der Rohe; i *"Untitled" (America)*, de 1994, que es podrà veure a la façana del MACBA i a la Rambla del Raval. Aquestes intervencions evidencien la rellevància en la pràctica de Gonzalez-Torres del qüestionament de les nocions d'espai públic i privat, així com del lloc i la manera en què s'experimenten les obres, consideracions que revesteixen més importància encara en el context actual de pandèmia.

Títol: *Felix Gonzalez-Torres. Política de la relació* **Inauguració:** 25 de maig de 2021, a les 19.30 h **Dates:** del 26 de març al 12 de setembre de 2021 **Organització i producció:** MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona amb la generosa col·laboració de la Felix Gonzalez-Torres Foundation **Comissariat:** Tanya Barson **Amb el suport de:** Henry Moore Foundation **En col·laboració amb:** L'Auditori de Barcelona, Pavelló Mies van der Rohe **Agraïments:** Co-rpus, La Escocesa **Felix Gonzalez-Torres** està representat per Andrea Rosen Gallery i David Zwirner



Caramels, piles de papers, rellotges, miralls, cortines o tanques publicitàries són alguns dels materials de què se serveix Felix Gonzalez-Torres (Guáimaro, Cuba, 1957 – Miami, EUA, 1996) per crear unes obres de gran potència i força poètica que desafien l'espectador i l'animen a construir la seva pròpia narració. L'exposició *Felix Gonzalez-Torres. Política de la relació*, comissariada per Tanya Barson, aplega una quarantena de les seves obres al MACBA i explora una nova interpretació del treball de Gonzalez-Torres a la llum d'una lectura política que posa èmfasi en la seva relació amb el lloc d'exposició, Barcelona. Aquesta nova proposta curatorial situa les obres de Gonzalez-Torres en relació amb el discurs postcolonial i les històries connectades d'Espanya, el continent americà i el Carib, especialment en la mesura que incideixen en l'àmbit personal a través de qüestions com la memòria i l'amnèsia, l'autoritat, la llibertat i la identitat nacional, i també subratlla la influència decisiva de la seva obra en l'estètica queer. En aquest sentit, aquesta exposició monogràfica assumeix la responsabilitat de tornar a examinar els diferents estrats de la pràctica de Gonzalez-Torres i la seva manera de connectar amb històries que de vegades no han rebut prou atenció en la presentació de la seva obra. El treball de Gonzalez-Torres ha influït no sols en artistes de la seva mateixa generació, sinó també en un gran nombre d'artistes de les generacions posteriors.



Felix Gonzalez-Torres
"Untitled" (It's Just a Matter of Time)
1992

Tanca publicitària
Dimensions variables segons la instal·lació
© Felix Gonzalez-Torres
Cortesia de la Felix Gonzalez-Torres Foundation

Vint anys després de l'última exposició monogràfica de Gonzalez-Torres a Espanya, que va ser comissariada per Nancy Spector en col·laboració amb Gloria Moure al CGAC,¹ i deu anys després de l'última monogràfica a Europa, *Felix Gonzalez-Torres. Política de la relació* proposa una nova línia de recerca que vol problematitzar qualsevol lectura essencialista que es pugui dur a terme a partir d'una única idea, tema o identitat. El recorregut de la mostra, estructurat en quatre capítols, aglutina conjunts d'obres a través de temes que es desenvolupen mitjançant la juxtaposició i dialoguen entre si. La mostra s'expandeix més enllà de les sales del museu, en un cinquè capítol, amb obres instal·lades en espais com la façana del MACBA, la Rambla del Raval, el lateral de L'Auditori de Barcelona o el Pavelló Mies van der Rohe.



Felix Gonzalez-Torres
"Untitled" (Perfect Lovers)
1987-1990

Rellotges de paret
Mides del rellotge original: 34,3 cm de diàmetre cadascun
Edició de 3, 1 PA
Wadsworth Atheneum Museum of Art, Hartford, CT, Estats Units
Cortesia de la Peter Norton Family Foundation
© Felix Gonzalez-Torres
Cortesia de la Felix Gonzalez-Torres Foundation

¹ Es tracta d'una exposició itinerant inaugurada al Guggenheim de Nova York (on va estar comissariada per Nancy Spector) que va viatjar en segon lloc al CGAC, comissariada per Gloria Moure, i a continuació al Musée d'art moderne de la Ville de Paris, comissariada per Suzanne Pagé i Béatrice Parent.

DADES BIOGRÀFIQUES

Felix Gonzalez-Torres va néixer a Guáimaro, Cuba, el 1957. El 1971, quan encara era un nen, va ser enviat amb la seva germana Gloria des de Cuba a Madrid. Poc temps després, tots dos van viatjar a Puerto Rico per anar a viure amb un oncle. Va ser allà on Gonzalez-Torres va iniciar els estudis d'art, que més endavant continuaria a Nova York, al Pratt Institute de Brooklyn. El 1987 es va incorporar al Group Material, un grup d'artistes que treballaven de manera col·lectiva, preocupats per qüestions socials i adherint-se als principis de l'activisme durant l'emergència de la sida, un període que va influir també en la seva obra. El 1990 va realitzar la seva primera exposició a la galeria novaïorquesa Andrea Rosen. Conjuntament amb David Zwirner, aquesta galeria continua representant l'artista avui dia. El 1991 Gonzalez-Torres va participar en la Biennial del Whitney Museum de Nova York com a artista individual i com a integrant del col·lectiu Group Material. El 1995 el Centro Galego de Arte Contemporánea de Santiago de Compostela li va dedicar una àmplia exposició. Felix González-Torres va morir de complicacions derivades de la sida a Miami el 9 de gener de 1996, cinc anys després de la mort de la seva parella Ross Laycock. El 2007 va ser escollit de manera pòstuma per representar els Estats Units a la Biennial de Venècia. La Fira ARCO 2020 va substituir la figura de país convidat a favor d'una reivindicació de la figura de Felix Gonzalez-Torres.

L'EXPOSICIÓ

Felix Gonzalez-Torres. Política de la relació

Sala 1

Aquesta sala acull la vasta pràctica política de Gonzalez-Torres a l'entorn de les idees d'autoritat, judici i memòria/amnèsia. Les obres al·ludeixen indirectament a la cultura autoritària i imperativa, al feixisme i al conservadorisme social, així com a la repressió de la comunitat gai i a actituds homòfobes que podrien remetre als Estats Units durant la crisi de la sida als vuitanta i els noranta, si bé a Espanya hi va haver una repressió anàloga, no només en temps de Franco sinó posteriorment. Un lligam visual i ideològic s'estableix de seguida gràcies als colors vermell, negre i blanc, que fan palès el caràcter profundament antifeixista del projecte de Gonzalez-Torres. Tot i que les peces fan referència a un moment determinat de la política dels Estats Units, en l'obra de Gonzalez-Torres ocupa un lloc central la intenció de ser intemporal i adaptable al context, per la qual cosa també es poden aplicar a la recent polarització política durant el mandat de l'expresident Donald Trump i la seva influència persistent. I a Barcelona encara podrien donar peu a una altra interpretació: la del relat de la República Espanyola, el suport de la ciutat comtal al govern legítim durant la Guerra Civil i les repercussions que això va tenir durant els anys posteriors de la dictadura; el de l'amnèsia i la manca de resolució d'Espanya envers el seu propi passat feixista, amb les ressonàncies contemporànies del ressorgiment de l'extrema dreta i el populisme. El temps en si, a què fan referència diverses obres, es pot veure també com a element polític, sobretot si tenim en compte que, des de Franco, els rellotges d'Espanya estan sincronitzats amb els d'Alemanya, i no amb els del seu propi fus horari.

Sala 2

Les obres d'aquesta sala plantegen idees relacionades amb l'aparellament, el tacte, el desdoblament, la semblança i l'equilibri. Evidencien la influència formativa de Gonzalez-Torres perquè ofereixen un llenguatge del queer subtil i sovint deliberadament críptic, combinat al mateix temps amb imatges de la idea d'igualtat. Hi veiem com l'artista remodela el vocabulari del minimalisme i l'art conceptual per convertir-lo en un vehicle de continguts afectius, una de les seves contribucions més importants a les noves formes artístiques. I també un dels seus gestos més polítics, atès que Gonzalez-Torres era conscient que el seu enfocament li permetria parlar de l'homosexualitat, i en concret tractar el desig, l'amor i la vulnerabilitat homosexuals, esquivant el conservadorisme de l'extrema dreta i la seva censura. Alhora, el tarannà obert del seu llenguatge fa que la seva obra sigui accessible a qualsevol espectador: aborda l'especificitat de la identitat individual però alhora oferir una imatge d'equivalència, comunitat i col·lectivitat. Mitjançant el diàleg entre mutabilitat i eternitat, aquesta sala situa també a primer terme diferents idees sobre el conceptualisme romàntic, i demostra que Gonzalez-Torres es va inspirar en el feminisme i la seva interpretació política de l'esfera personal. Si el color blau ha simbolitzat tot sovint l'amor o la bellesa en la seva obra, a més des de la por, la imatge de les anelles es pot interpretar com aliances de noces, en referència al cercle, al 8 o a l' ∞ (infinit) com a símbols d'eternitat o amor perdurable. Aquest motiu, juntament amb el de dos objectes circulars idèntics (miralls, rellotges, anelles de metall o bombetes), així com ús de la simetria exacta, se sol donar en l'obra de Gonzalez-Torres com a símbol dels «amants perfectes». Moltes de les seves obres fan referència a la crisi de la sida, a la fragilitat del cos i a l'eterna presència del nostre impacte en el món, per la qual cosa emprèn una remodelació de l'estètica del minimalisme, per exemple quan transforma una quadrícula minimalista en un reflex de la salut, la vida i la mort, o en encarnar la presència i l'absència física o material. Aquestes obres mostren el compromís de l'artista amb la poesia a través del tema de l'amor i la pèrdua i del diàleg entre la presència i l'absència i allò que perdura. Reforcen el compromís de Gonzalez-Torres amb l'estètica queer en la poesia i la literatura, a més de suggerir la qüestió de l'exili.

Sala 3

Organitzada a l'entorn d'obres de Gonzalez-Torres de caire més existencialista —si bé amb un contingut polític subjacent i una poderosa ressonància contemporània—, aquesta sala tracta qüestions relacionades amb el viatge, l'emigració, l'exili, el turisme i la fugida/llibertat. Posen en primer terme la imatgeria de l'aigua, el cel i les platges, que en l'obra de Gonzalez-Torres funcionen com a àmplies metàfores. A Espanya, al llarg de la dictadura franquista el viatge i el turisme es van integrar a la narrativa política i a la construcció de la identitat de l'estat. Avui s'han convertit en un sector important de l'economia, amb un impacte en l'existència mateixa d'algunes comunitats i en la qualitat de vida en ciutats com Barcelona. Diverses d'aquestes obres expressen manifestament la idea de la dispersió, en referència a la de persones però també a la dels elements físics del treball, i, per tant, el seu vessant «viral». A més, en l'obra de Gonzalez-Torres el tema del treball sintetitza així mateix el que Nancy Spector ha denominat «nomadisme de la ment». Aquí les obres es vinculen per la seva gamma tonal de blanc, blau i gris, així com per la relativa manca de contingut basat en imatges o la concentració en un patró general, la qual cosa proporciona al visitant un espai per reflexionar.

Sense perdre la seva ambigüitat poètica contemplativa, aquestes obres encarnen la confrontació amb la mortalitat i una reflexió sobre l'existència en si. En algunes peces, interpretables a la llum d'una història

personal amb arrels al Carib, observem una abstracció minimalista i la visió que té l'artista de la platja com a símbol tant de la utopia com de l'explotació. Així mateix, remetent a la política que envolta el turisme i l'exotisme i als relats sobre el colonialisme, la migració i l'exili. De la mateixa manera, aquestes obres es poden interpretar des de l'òptica de Barcelona i del Mediterrani al segle XXI i de les polítiques del moviment humà a través dels refugiats, les migracions i el trànsit. Les peces ens fan pensar en els problemes de la indústria turística barcelonina prèvia a la pandèmia, que sovint es qualificava de plaga o invasió, així com en la tolerància que va mostrar el règim de Franco, a fi de fomentar l'economia, amb els complexos turístics espanyols.

Sala 4

Amb aquesta selecció d'obres examinem les idees de patriotisme, militarisme, masclisme i desig homoeròtic, així com el paper dels monuments en el sentiment nacionalista dels pobles. Nancy Spector ha comentat que «els monuments són registres històrics fets manifest. Solen ser entitats fixes, monolítiques i estàtiques pel que fa a la seva temàtica, i indiquen quina hauria de ser la història i quins haurien de ser els valors de la cultura». En canvi, avui dia aquests monuments i la cultura que representen estan sent refutats enèrgicament. El complex compromís de Gonzalez-Torres amb la forma i el significat dels monuments ocupa un lloc central en aquesta sala, que experimentarà modificacions en el transcurs de l'exposició. Moltes de les obres de Gonzalez-Torres tenen la capacitat de no mostrar una única forma, la qual cosa posa de manifest la seva objecció a una idea inamovible de la història. Algunes obres que hem aplegat aquí transmeten l'atracció (eròtica) pels homes uniformats, específicament en l'àmbit militar. Tant a la seva Cuba natal com a Espanya, i igualment a tot l'Amèrica Llatina, aquestes obres poden al·ludir també a la dictadura, així com a un seguit d'emocions complexes i profundament contradictòries: de la por motivada per l'autoritarisme i la persecució, a l'admiració, que de vegades es dona alhora, per un líder fort i poderós, sobretot entre la dreta política. Les obres i la seva juxtaposició juguen amb l'erotisme i ressalten el fet que el patriotisme i el militarisme es poden fer servir per distreure de problemes socials més urgents, com ara la crisi de la sida. Aquestes obres clarividents evoquen també el context de protestes recents i de crides a retirar monuments colonials, patriarcal i hegemònics; n'és un exemple el moviment Black Lives Matter, però també moviments que han tingut lloc aquí, a Barcelona. Aquestes peces refermen la rellevància encara actual de les obres de Gonzalez-Torres.

Façana

De la mateixa manera que moltes obres de Gonzalez-Torres, capaces d'adoptar com a instal·lacions adaptables que conviden el comissari o el propietari a col·locar-les en ubicacions i amb configuracions diverses, les seves garlandes són una mena d'antimonument. Aquí veiem *"Untitled" (America)*, de 1994, una de les obres d'aquesta mena més ambicioses que va fer. La componen dotze garlandes de bombetes (quatre d'elles instal·lades a la façana del MACBA i vuit a la Rambla del Raval) i va ser concebuda com a peça per a l'exterior en el seu context ideal, cosa que evidencia l'interès de l'artista per redefinir els monuments, potser a manera de trobada comunitària o de celebració a l'aire lliure. D'aquesta manera, l'obra aborda la separació arbitrària entre l'espai públic i el privat. l'ocupació formal i l'informal d'aquests espais, i qüestiona el límit entre art i vida. El títol té les connotacions enfrontades del nom d'*America*, que transmet coses diferents al públic anglosaxó i a l'hispana. Des de la posició del mateix Gonzalez-Torres —cubà de naixement i nacionalitzat nord-americà— també té el significat d'un lloc d'esperances, la qual

cosa qüestionaria el nacionalisme o patriotisme de l'anomenat somni americà. Des del punt de vista llatinoamericà, és el nom que es dona als Estats Units, per més que en realitat englobi les nombroses nacions del continent; en aquest sentit, també parla de les exclusions de la identitat nacional i el patriotisme. L'ús de la paraula *America* posa el focus en el continent americà sencer i demostra la importància que Gonzalez-Torres dona al llenguatge en les seves obres.

Passadís

"Untitled" (Portrait of Andrea Rosen), que ocupa el passadís, reforça i expandeix les idees examinades a les sales. Un propòsit fonamental dels retrats de Gonzalez-Torres, pintats directament a la paret, és que es poden adaptar tantes vegades com es vulgui mitjançant annexions i supressions al contingut de cada manifestació. Quan els propietaris presten l'obra, poden optar per autoritzar aquestes decisions. Aquí, la comissària ha assumit aquest dret i aquesta responsabilitat amb l'obra optant per suprimir els esdeveniments i les dates previs per presentar un text del tot nou, amb un seguit de dates suggerides per aquesta ubicació i aquest moment precisos, la qual cosa reflecteix els relats sobre representació, raça i colonialisme. Si bé percebem el retrat com quelcom fix, en realitat nosaltres sempre canviem en resposta al nostre context; de la mateixa manera, l'obra pot ser en aquest moment un retrat d'aquesta institució sense deixar de ser un retrat del subjecte.

PUBLICACIÓ

La publicació que acompanya l'exposició de Felix Gonzalez-Torres situarà la seva obra en relació amb el discurs postcolonial i les històries connectades d'Espanya, el continent americà i el Carib, especialment en la mesura que incideixen en qüestions entorn de la memòria, l'autoritat, la llibertat i la identitat nacional. També permetrà documentar les opcions curatorials adoptades per a aquesta exposició i fins a quin punt les obres poden experimentar canvis al llarg de sis mesos d'exposició com a resultat de les decisions preses i de la pròpia naturalesa de l'obra. Inclourà dos assajos: el de Tanya Barson, relatiu a les polítiques de relació, i el d'Agustín Pérez Rubio, sobre les històries marginals a Espanya. També s'han encarregat set textos breus a diversos artistes: Alejandro Cesarco, Dora García, Aimar Pérez Galí, Adam Pendleton, Amalia Pica, Beatriz Santiago Muñoz i Daniel Steegmann, que abordaran temes com l'ús de la imatge fotogràfica, les instruccions de les instal·lacions, el tacte o la disseminació de l'obra de Gonzalez-Torres, entre d'altres.

La publicació comprendrà un exhaustiu reportatge fotogràfic de les obres de l'artista a les sales del MACBA, així com documentació de les instal·lacions in situ que es mostren a l'exterior en diversos indrets de Barcelona: al Pavelló Mies van der Rohe, la Rambla del Raval, L'Auditori i en tanques publicitàries de la ciutat i rodalies. El disseny anirà a càrrec de Lali Almonacid (<http://almonacidestudi.com/>). Es preveu fer-ne una única edició en dos idiomes (català i anglès) d'unes 180 pàgines aprox.

Activitat inaugural. 25 març, 18h Auditori Meier i online

Amb motiu de la inauguració de l'exposició Felix Gonzalez-Torres. Política de la relació, convidem Agustín Pérez Rubio a presentar part de la seva investigació sobre la figura i l'obra de l'artista, i Andrea Rosen, presidenta de la Fundació Felix Gonzalez-Torres, a conversar sobre la mostra amb Tanya Barson, comissària de l'exposició i conservadora en cap del MACBA.

Cicle de conferències

Felix Gonzalez Torres. La performance d'allò polític

Dc. 26 de maig: Tanya Barson, comissària de l'exposició.

Dc. 2 de juny: Cabello/Carceller, artistes.

Dc. 9 de juny: Joshua Chambers-Letson, investigador.

Dc. 16 de juny: Pablo Martínez, cap de Programes, MACBA.

INFO: 19 h. Auditori Meier. Gratuït. Amb inscripció prèvia a macba.cat.

Agraïments: Co-rpus, La Escocesa

L'exposició continua al Pavelló Mies van der Rohe*, a la façana de L'Auditori de Barcelona, a la Rambla del Raval i a d'altres espais de la ciutat i rodalies.

* L'entrada a qualsevol de les dues institucions permet l'accés gratuït a l'altra entre el 26 de març i el 12 d'abril (caldrà presentar l'entrada).

Amb el suport de:



Amb la col·laboració de

**L'AUDITORI
BARCELONA**


**fundació
mies van der rohe
barcelona**